

Μονή Περιβλέπτου (8)

Είναι το δεύτερο θρησκευτικό κτίσμα που αποδίδεται στον Μανουήλ Καντακουζηνό, ενώ φέρει έντονη τη σφραγίδα της συζύγου του Ισαβέλλας. Έξω από τα τείχη της Καστροπολιτείας, η μονή στέκει διαμετρικά αντίθετα στην περιοχή των παλατιών. Στο καθολικό της μονής, δικιόνιο σταυροειδή εγγεγραμμένο ναό, ο κτήτορας σημειώνεται δυτικότροπα με το οικόσημό του. Η υψηλής τέχνης τοιχογράφηση του καθολικού σχετίζεται με την πρωτεύουσα.

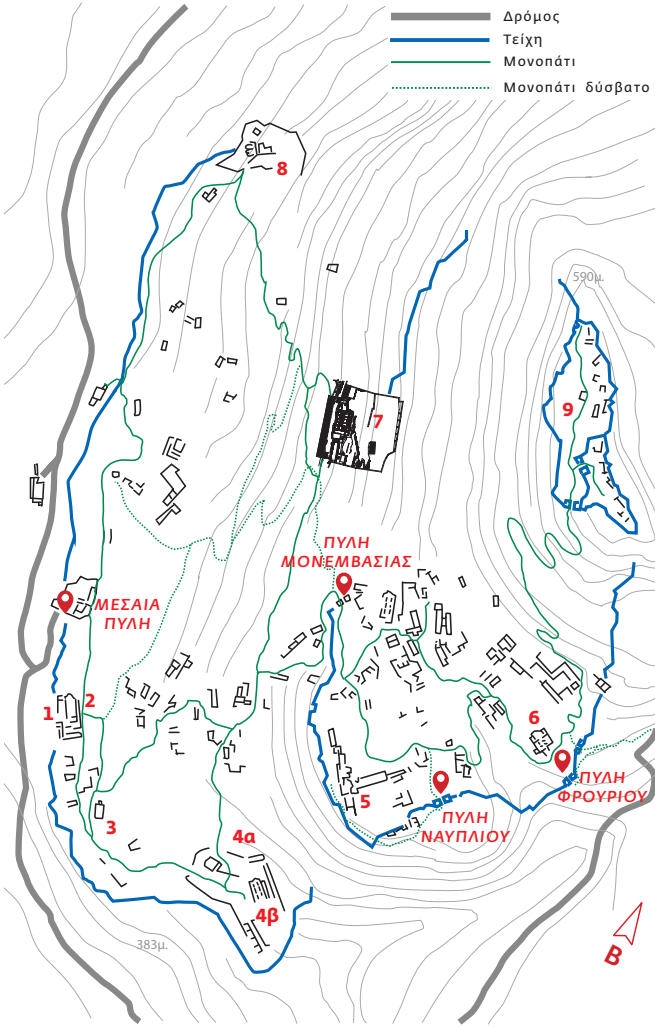
Στην κύρια όψη του πύργου της μονής, που είναι κατασκευασμένη με πλινθοπερίκλειστη βυζαντινή τοιχοποιία, ξεχωρίζουν δυτικά μορφολογικά στοιχεία.

Κάστρο (9)

Το κάστρο του Βιλλεαρδουίνου, αποτραβηγμένο από την πόλη του Μυστρά, διατηρεί τη γνήσια φράγκικη μορφή του. Ο εξωτερικός περίβολος του διπλού τείχους εξασφάλιζε τη στέγαση των εγκαταστάσεων του στρατού, ενώ στο εσωτερικό τείχος είναι συγκεντρωμένα η κατοικία και τα παρεκκλήσια του πρίγκιπα ή του βυζαντινού τοπάρχη και η διοίκηση του κάστρου.

Εικόνα εξωφύλλου: Πύργος Περιβλέπτου, β΄ μισό 14ου αι. Φωτ.: Αρχείο Γιάννη Κίζη.

Κάτω: Το Κάστρο. Φωτ.: Λία Λιάκου.

1 Μητρόπολη	5 Παλάτια
2 Μουσείο	6 Αγία Σοφία
3 Ευαγγελίστρια	7 Μονή Παντάνασσας
4 Μονή Βροντοχίου	8 Μονή Περιβλέπτου
α. Άγιοι Θεόδωροι	9 Κάστρο
β. Οδηγήτρια ή Αφεντικό	

Για να περιηγηθείτε στο χώρο μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το διάγραμμα. Για να ακούσετε ή να κατεβάσετε το αρχείο της ηχητικής ξενάγησης σκανάρετε με το κινητό σας το QR code που βρίσκεται αριστερά ή πληκτρολογήστε το σύνδεσμο: <http://www.archaiologia.gr/innoetics/90123.mp3>

www.archaiologia.gr

www.archaiologia.gr

www.archaiologia.gr

www.archaiologia.gr

Το 1249 ο Φράγκος Γουλιέλμος Β΄ Βιλλεαρδουίνος χτίζει στον φυσικά οχυρό λόφο του Μυζηθρά το ομώνυμο κάστρο που εποπτεύει τον κάμπο της Λακεδαιμονίας. Μετά την ήττα του στη μάχη της Πελαγονίας (1259) ο Μυστράς δίνεται στους Βυζαντινούς. Ο αυτοκράτορας Ιωάννης ΣΤ΄ Καντακουζηνός ορίζει (1348) πρώτο δεσπότη του Μυστρά το γιο του, Μανουήλ. Δύο χρόνια μετά το θάνατο του Μανουήλ (1380), το Δεσποτάτο περιέρχεται στα χέρια της αυτοκρατορικής οικογένειας των Παλαιολόγων.

Στη διάρκεια της δεσποτείας του Θεόδωρου Β΄ Παλαιολόγου (1407–1443), ο Μυστράς αναδεικνύεται σε κέντρο των γραμμάτων. Το 1442 ο Θεόδωρος Β΄ αναχωρεί για τη Σηλυμβρία και παραχωρεί την έδρα του Δεσποτάτου στον αδελφό του Κωνσταντίνο. Ο Κωνσταντίνος παρέμεινε στον Μυστρά ως δεσπότης μέχρι το 1449, οπότε φεύγει για να υπερασπιστεί, ως τελευταίος αυτοκράτωρ, τη Βασιλεύουσα.

Ο Μυστράς δεν έπαψε να αποτελεί διοικητικό και εμπορικό κέντρο παρά την παράδοσή του στους Τούρκους (1462) και τις μετέπειτα ιστορικές του περιπέτειες. Κατακτήθηκε και διοικήθηκε από τους Βενετούς (1687–1715). Κατά τη διάρκεια των Ορλωφικών (1770–1779), υπέφερε από συνεχείς επιδρομές Αλβανών. Το 1825 καταστράφηκε από τον Ιμπραήμ.

Η απομάκρυνση των κατοίκων από τον Μυστρά άρχισε μετά την έκδοση του Βασιλικού Διατάγματος (1832) του Όθωνα για τη δημιουργία της νέας Σπάρτης.

Τα τείχη

Περιβάλλοντας τον πάνω οικισμό, το τείχος, που αναπτύσσεται κάτω από τα παλάτια και λίγο πιο ψηλά από τη μονή της Αγίας Σοφίας, χωρίζει την πόλη του Μυστρά σε Πάνω και Κάτω Χώρα. Το τείχος της Κάτω Χώρας προστατεύει τον οικισμό από τη βόρεια πλευρά της μονής Βροντοχίου έως τη μονή Περιβλέπτου, που περικλείεται από δικό της, ανεξάρτητο τείχος.

Τα μνημεία

Μπαίνοντας από τη Μεσαία Πύλη και ακολουθώντας το ανηφορικό καλντερίμι προς τα δεξιά, ο επισκέπτης μπορεί να κατευθυνθεί προς τη Μητρόπολη, την Ευαγγελίστρια, τα δύο καθολικά της μονής Βροντοχίου, τα παλάτια και την Αγία Σοφία. Από εκεί, μπορεί να συνεχίσει την ανηφορική πορεία προς το Κάστρο — αν και πιο ξεκούραστο θα ήταν η επίσκεψη σε αυτό να γίνει

ανεξαρτήτως. Για να ολοκληρώσει την περιήγηση, ο επισκέπτης θα πρέπει από την Αγία Σοφία να ακολουθήσει την κατηφορική πορεία προς τα δεξιά για να επισκεφθεί τις μονές Παντάνασσας και Περιβλέπτου.

Μητρόπολη (1)

Η Μητρόπολη, αφιερωμένη στον Άγιο Δημήτριο, είναι τρίκλιτη ξυλόστεγη βασιλική και ιδρύθηκε από το μητροπολίτη Ευγένιο μεταξύ των ετών 1262 και 1272. Ο μητροπολίτης Νικηφόρος Μοσχόπουλος (1288–1315) ανέλαβε την πρωτοβουλία να καταγραφεί η περιουσία της Μητρόπολης στους μαρμάρινους κίονες του ναού μαζί με κατάρες προς όποιον τολμήσει να τη σφετεριστεί. Οι τοιχογραφίες της Μητρόπολης (αρχές 14ου αι.) μαρτυρούν τη σχέση της ζωγραφικής του ναού με εκείνη μεγάλων εκκλησιαστικών μνημείων της πρωτεύουσας. Τον 15ο αιώνα ο μητροπολίτης Ματθαίος, αντιγράφοντας το καθολικό της Οδηγήτριας στη μονή Βροντοχίου, μετέτρεψε την τρίκλιτη βασιλική σε ναό μεικτού τύπου με υπερώα.

Μουσείο (2)

Από τον αρχαιολογικό χώρο του Μυστρά εκτίθενται κοσμήματα, αντικείμενα καθημερινής χρήσης, σημαντικά ανάγλυφα, αλλά και μια μακριά ξανθή πλεξίδα και υπολείμματα ενδύματος που διατηρήθηκαν από γυναικεία ταφή.

Ευαγγελίστρια (3)

Εξαιρετικά προσεγμένης κατασκευής, ο ναός της Ευαγγελίστριας είναι δικιόνιος σταυροειδής εγγεγραμμένος. Χτίστηκε στα χρόνια της δεσποτείας του Θεοδώρου Α΄ ή του Θεοδώρου Β΄ και αντιγράφει σε μικρή κλίμακα τον αρχιτεκτονικό τύπο της Αγίας Σοφίας και της Περιβλέπτου, τα δύο πανομοιότυπα δεσποτικά κτίσματα του Μανουήλ Καντακουζηνού. Τόσο ο γλυπτός όσο και ο ζωγραφικός του διάκοσμος παραπέμπουν σε άλλα μνημεία του Μυστρά με στοιχεία από δυτικά πρότυπα, προσαρμοσμένα στους κανόνες του βυζαντινού θεματολογίου.

Μονή Βροντοχίου (4)

α. Άγιοι Θεόδωροι

Το πρώτο καθολικό της μονής ιδρύθηκε και τοιχογραφήθηκε γύρω στα τέλη του 13ου αιώνα. Είναι ναός οκταγωνικού τύπου, απαιτητικής κατασκευής. Πρότυπό του θεωρείται ο ναός της Αγίας Σοφίας που δεσπόζει στο κάστρο της Μονεμβασίας.

- 01 Τα παλάτια του Μυστρά. Φωτ.: Λία Λιάκου.
- 02 Περίβλεπτος. Βόρεια άποψη.
- 03 Η Ευαγγελίστρια.
- 04 Ανατολική όψη της Παντάνασσας.
- 05 Η Μητρόπολη (Άγιος Δημήτριος).

β. Οδηγήτρια ή Αφεντικό

Το δεύτερο καθολικό της μονής, αφιερωμένο στην Παναγία την Οδηγήτρια ή Αφεντικό, άρχισε να κατασκευάζεται πριν από το 1309, παράλληλα με τη Μονή της Χώρας στην Κωνσταντινούπολη, με την οποία συσχετίζεται ο υψηλής τέχνης ζωγραφικός του διάκοσμος. Ο ναός είναι στο ισόγειο δρομική βασιλική, ενώ η κάτοψη του δεύτερου προσβάσιμου ορόφου είναι σταυροειδής εγγεγραμμένη με τρούλο και τέσσερις μικρούς τρουλίσκους στα πλάγια διαμερίσματα του σταυρού. Αυτός ο αρχιτεκτονικός τύπος, που προέρχεται από την Κωνσταντινούπολη αλλά βρίσκει ευρεία εφαρμογή μόνο στον Μυστρά, ονομάστηκε «μεικτός τύπος» ή «Mistratypus».

Παλάτια (5)

Τα παλάτια δεσπόζουν στο μοναδικό πλάτωμα του λόφου. Η δημιουργία των πρώτων παλατιών (Κτίρια Α και Δ) οφείλεται στον Μανουήλ Καντακουζηνό και τη σύζυγό του Ισαβέλλα ντε Λουζινιάν. Το πολυτελές τελευταίο συγκρότημα με την Αίθουσα του Θρόνου αποδίδεται στους Παλαιολόγους, αλλά η ακριβής περίοδος της κατασκευής του δεν έχει ακόμη επαρκώς τεκμηριωθεί.

Αγία Σοφία (6)

Το καθολικό της μονής της Αγίας Σοφίας είναι δικιόνιος ναός σταυροειδής εγγεγραμμένος με νάρθηκα. Στα επίκρανα και στα κιονόκρανα του ναού σώζονται τα συμπληήματα του ονόματος του κτήτορα Μανουήλ Καντακουζηνού. Ο ναός μετατράπηκε σε παρεκκλήσι των παλατιών, όπως μαρτυρούν οι πολλές ταφές ευγενών και ο κατάγραφος διάκοσμος στο νοτιοανατολικό παρεκκλήσιο που έχει αποδοθεί στην Ισαβέλλα. Στην ασίδα του Ιερού δεσπόζει η μορφή του Χριστού.

Μονή Παντάνασσας (7)

Αφιερωμένη στην Παναγία, είναι η μοναδική μονή στον Μυστρά που παραμένει έως σήμερα εν λειτουργία. Η χρονολογία ίδρυσής της (1428) πλέον αμφισβητείται. Ο ναός που αντικρίζουμε ίσως μετασκευάστηκε από τον Ιωάννη Φραγκόπουλο, στον οποίο οφείλονται η σημερινή μορφή και το όνομα της Παντάνασσας. Οι εξαιρετικές τοιχογραφίες (15ος αι.) στα υπερώα του ναού παραπέμπουν στα σημαντικά εικονογραφικά προγράμματα που τον 14ο αιώνα είχαν μεταφερθεί από την πρωτεύουσα στην Οδηγήτρια και την Περίβλεπτο. Εδώ όμως τα χρώματα είναι έντονα και προτιμούνται οι φωτεινοί τόνοι.